

(E) برخه : د مغز لرونکو او غیر مغزي میوو
محصولات

دوهم لوست: د لیمویني (Citrus) میوو تولید

اصطلاح گاني

endocarp د ميوي داخلي نهايي طبقه

epicarp د ميوي باندنی طبقه

mesocarp د ميوي دوهمي طبقه

semi-ever bearing هغه وني چي نيمايي تل شني وي

• د دې لپاره چې ليمويي (citrus) ميوي وپيژنو، پس بايد چې د دې ميوو سرمنشا او د نمو ځانگړتياوو باندې پوه شو.

– د ليمويي ميوو د نوعو په برخه کې داسې عقیده شتون لري چې دا ميوې د آسيا له جنوب شرق نه ۴۰۰۰ کال له ميلاده تر دمخه منشا اخسته ده.

• وروسته په تدريج سره دا ميوې د افريقا او روم امپراطورۍ په لورۍ يې پراخوالی پيدا کړی دی.

• په منځني قرونو کې ليمويي ميوې په اروپا او وروسته شمالي امريکا او جنوبي امريکا خپرې شوي دي.

• اوس مهال دا ميوه په ټوله نړۍ کې البته په هغو ساحو کې چې حاره (tropical) اقليم ولري او نيمه حاره (sub-tropical) اقليم ولري شتون لري، او توليديږي.

» ليمويي ميوي (Citrus) د Rutaceae په فاميل پوري اړيکه نيسي.

» ميوي له يوه جنس (genus) يعني ليمو (Citrus) نه منځته راغلی دي او په آسانی سره يو له بل سره دوه رگه (interbreed) کيدلی شي.

» ټولي ليمويي ميوي berry ملاحظه کيږي.

» وني يي تل شني او د مستطيلي پانو (oblong leaves) لرونکي دي.

- » ليمويي توليد شوي ميو د اندازې او سايز له مخې د ۴ نه تر ۱۴ سانتي مترو پوري پراخوالی لري.
- » ټولي ليمويي ميوې د درې طبقو لرونکي دي:
- » باندنۍ طبقه عموماً د ميوې پوستکۍ ته يې نسبت کيږي چې د epicarp په نامه سره يادېږي چېرته چې ټولي غدې (glands) موقیعت لري چې لازم غوړي توليدوي.
- » د (epicarp) طبقي رنگ له روښانه نارنجي نه نيولی تر زير رنگ پوري وي.
- » دوهمې طبقه په نامه د mesocarp سره يادېږي چې سپينه او اسفنجي وي او نسبت يې مغز (pith) ته کيږي.
- » نهايي يا داخلي طبقه د endocarp په نامه يادېږي
- » دا طبقه د داخلي نرمو محتوياتو (pulp) په نامه سره هم يادېږي د ميوې هره کڅوړه په برخو (segments) باندې تقسيم شوي چې د شفافي پردې پواسطه چې فلم ته ورته ده احاطه شوي ده.

— هغه هیوادونه چي په زیاتي اندازي سره لیمویی میوي تولیدوي عبارت دي له:

- برازیل یو له هغو هیوادنو څخه دی چي د هغې په تعقیب مدیترانیي هیوادونه او امریکا متحده ایالات لیمویی میوي تولید او صادروي.
- برازیل لومړنی هغه هیواد دی چي لیمویی میوي تولیدوي.
- هندوستان لومړنی هیواد دی چي لیمو او (lime) لایم تولیدوي.
- چین لومړنی هیواد چي خورنارنج (tangerine) تولیدوي.
- نایجریا د هغو هیوادونو په برخه چي لیمویی میوي تولیدوي درجه اول هیواد دی.

- B. د ليمويي ميو ډيره عامه نوعه نارنج دی چي له هغي څخه جوس هم جوړيږي.

- تقريباً يک يو پر دري برخي د ليمويي ميوو (citrus) ډير اسس لپاره په کار وړل کيږي چي له دي جملې څه ۸۰ فيصده د جوس لپاره په کار وړل کيږي.

- د ليمويي ميوو اکثره نوعي په تازه ډول سره په مصرف رسيږي يعني خوړل کيږي.

● زمونږ په گران افغانستان کې هم مختلفې ليمويي ميوې
نمو کوي، چې عبارت دي له:

● Citrus limonia دا دوه رڼه ميوه له mandarin orange او
lemon څخه ده.

– دا ميوه نارنجي پوستکي او اسيدیک شيره لري.

● دا ميوې د rangpurs په نامه هم يادېږي، په دې برخه کې داسې
عقيده شتون لري چې دا ميوه له بنګلديش نه منشا اخستې ده.

Citrus limonia

Citrus aurantifolia •

- په عمومي توګه دي ميوي ته Key Lime نسبت هم کيږي چې اصلي ميوي د آسيا له جنوب شرق نه منشا اخستی ده.
- د ميوي قطر له ۲،۵ نه تر ۵ سانتي مترو پوري وي هر کله چې پخه نو زير رنگ غوره کوي.
- په عمومي توګه دا ميوه په هغو ونو چې ۵ متره طول ولري توليديږي، د دي ونو پاني بيضوي وي.

Citrus
aurantifolia

• Citrus sinensis

— له خوړ نارنج نه عبارت دی چې په ټوله نړۍ کې تولید شوی دی او عموماً له هغې څخه دجوس لپاره استفاده صورت نیسي.

— داسې عقیده شتون لري چې دا میوه د Citrus maxima (pomelo) او Citrus reticulate (tangerine) دوه رګه میوه ده چې د آسیا له جنوب شرق نه یې منشا اخستی ده.

— د نارنجانو ډیرې زیاتې نوعې شتون لري چې شاملې دي په: Blood، Navel، Persian او Valencia.

Citrus sinensis

• *Citrus reticulata* (sangtora)

– عموماً دي ميوي ته Mandarin نارنج نسبت کيږي.

» دا میوه نسبت عام نارنج ته وږه وي.

– د دي ميوي ونه تر يوي اندازې پوري د وچکالی په وړاندي تحمل لري، ولي د دي وني میوه نسبت نورو ليمويي (citrus) نوعو ته د يخې هوا په وړاندي ډير حساسيت لري..

Citrus reticulata

• *Citrus paradisi*

– دا میوه د جامائیکا په هیواد کی دوه رگه منخته راغلی ده چي په نامه د “جنت میوه” یا هم په نامه د “حرامی یا ممنوع میوي” سره یادیري. او عموماً په نامه د دارابی (grapefruit) سره مشهوره ده .

– دارابی (Grapefruit) لویه میوه ده چي له ۱۰ نه تر ۱۵ سانتي گریډ پوري قطر لري.

Citrus paradisi

***Citrus aurantium* (orange) •**

– دا نارنج عموماً د تريخ نارنج (Bitter Orange) په نوم سره يادېږي.

» دا ميوه زياتې نوعې لري چې شاملې په

amara, Seville orange,

Bergamot, Chinotto, او *Daidai.*

» دا نوعې له ويتنام څخه ايټاليا ته خپري

شوي دي.

Citrus aurantium

• ***Citrus grandis* also *Citrus maxima***

- دا میوه په نامه د Pomelo سره هم یادېږي، دا میوه د لیمويي میوو په منځ کې تر ټولو لویه میوه ده چې د اندازې له نظره قطر یې له ۱۵ نه تر ۲۵ سانتي مترو پورې دي چې د هغې وزن له یو نه تر دوه کیلوگرامو پورې وي.
- دا میوه اصلاً د آسیا له جنوب شرق نه ده.
- د دې میوي رنگ روښانه زیر نه تر شین پورې دی چې د ډبل mesocarp او سپین او خورج endocarp لرونکی وي.
- هر کله چې pomelo له tangerine سره دوه رڼه شي پس tangelo منځته راوړي.

Citrus grandis or *Citrus maxima*

- د ليمويي ميوو کښت او کرنه آسان او له ارزښته ډک کار دی البته په هغه صورت کي چي خاصه پاملرنه ورته وشي.

– د ليمويي ميوو د باغ په تاسيس کي لومړنی کار د نوعي له انتخاب نه عبارت دی.

- نوعه بايد چي مناسب اقليم ولري او خلک د هغي خوند ته غوره والی ورکړي.

– هغه ونه انتخاب کړي چي د مناسب ورتستياک لرونکی وي ترڅو چي د ونې مشخصاتو ته بهبود وبخښي.

– د نوعي (species)، په پام کي نيولو سره، دوهمه نوعه بنايي چي تر کراس گردې شيندنې (cross-pollinate) پوري صورت ونيسي اگر چي دا عمل په اکثره نوعو د ليمويي ميوو کي عام نه دی.

— د ساحې انتخاب د ليمويي ميوو د باغ په تاسيس كي ډير زيات مهم دي.

— د ليمويي ميوو وني مڪمل لمر ته اړتيا لري، ولي د سويري په وړاندي هم يو څه تحمل كولى شي.

— خاوره بايد په بڼه توگه يي نم ويستل شوي وي.

» شگلني خاوري (Sandy soils) پرلپسې سري وركولو او اوبو كولو ته اړتيا لري.

» كه چيري داسې وي چي باغ لوي تاسيس شي، پس د ونو تني او وسايل په دي باغ كي په راتلونكي كار كوي، بايد چي په نظر كي ونيول شي.

» په هغه صورت كي چي د يوي ساحې نم ويستل معلوم نه وي، نو يو سوري په اندازه د ۱۵ سانتي مترو كنده كړي او هغه له اوبو نه ډك كړي.

» هغه خاوره چي د ونو د خاي په خاي كولو لپاره مناسبه وي پس د ۲۴ نه تر ۳۶ ساعتو په موده كي به اوبه كښ كړي. په هغه صورت كي چي له ۴۸ ساعتو نه زياتي اوبه كښ نه كړي پس د دي ساحې له انتخاب نه ډډه وكړي.

— خاوره بايد چي د ۶ نه تر ۸ پوري pH پي ايچ ولري.

د ونې خښول مهمه وظیفه لري.

- هرکله چې کرنه د ژمې په اخري کي صورت ونيسي بڼه پایله لري، حُکله ونې کولی شي چې د هوا د گرمیدو نه مخکې خپل حُان بڼه حُای په حُای کړي مخکې تردي چې اوږي راشي.

« دلیمویی میو د ونو ژور خښول د دي نبات په ژوندي پاتي کیدو کي ډیر اهمیت لري.

« اګر چې روتستاک (rootstock) تر یو اندازې پوري د ورسټیدو د ناروغۍ په وړاندې مقاومت لري ولي د هغې پورتنۍ برخې ډیري حساسي او ضرر موندونکي دي. که چیري د قلمي همبست ته د حُمکې په بڼکته برخه کي حُای ورکول شي پس ونه به د ریښي د ورسټیدو په ناروغۍ ککړه شي او له زنحُه به لاره شي.

» ټول شنه علف او گياوي د کندي په چاپيره (چيرته چي ونه خبڼه شوې ده) د ۰،۹ نه تر ۱،۵ قطر په اندازې سره لری کړی.

» سوری په اندازه د یو نیم یا څو ساحو چي ریښي اشغالوي کنده کړی.

» په هغو شرایطو کي چي ځمکه لوڅه وي، پس ځمکه دي په هغې اندازې سره چي ریښي په کي هواریري، کنده شي ولي په هغه شرایطو کي چي ځمکه چمن ولري، خندق دي د ۲،۵ سانتی مترو نه کم له ریښو څخه ژور شي.

» ټول شنه علف او گياوي د کندي په چاپيره (چيرته چي ونه خبنه شوي ده) د ۰،۹ نه تر ۱،۵ قطر په اندازي سره لري کړي.

» سوري په اندازه د يو نيم يا څو ساحو چي ريښي اشغالوي کنده کړي.

» په هغو شرايطو کي چي ځمکه لوڅه وي، پس ځمکه دي په هغي اندازي سره چي ريښي په کي هواريزي، کنده شي ولي په هغه شرايطو کي چي ځمکه چمن ولري، خندق دي د ۲،۵ سانتي مترو نه کم له ريښو څخه ژور شي.

» د ونې چارچاپيره حلقه جوړه كړئ ترڅو چي د ونې لپاره اوبه په اسانۍ وركول شي، تقريباً د ۱۳ نه تر ۱۶ سانتي مترو پوري لوړوالی او ۱۶ نه تر ۲۰ سانتي مترو پوري ډېوالی بايد ولري.

» د ونې چاپيره حلقه بايد نسبت د خبوني كندي ته كم پراخه وي.

» دا حلقه له اوبو څخه ډكه كړئ.

» هر كله چي لاندې لوري ته كښيني، بسايي دي ته اړتيا وي چي يوه اندازه خاوره كندي ته علاوه شي. ځكه خاوره خپل ځان ځای په ځای كوي.

د ليمويي ونې په چاپيره حلقه جوړه كړئ ترڅو چي
ځوانې ونې لپاره كافي اوبه شتون ولري.

— هغې ونې ته اوبه ورکول چې نور کرل شوي ډير مهم دي.

- له دي وروسته چې ونه وکرل شي، بايد په يوه اونۍ کي له دوه نه تر دري ځلو پوري اوبه ورکول شي.
- هر وخت چې ونې ته اوبه ورکول کيږي نوي کندي بايد ډکي کرل شي.
- » د وخت په تيريدو سره حلقه به له منځه لاړه شي دا حالت په دي گواهي ورکوي چې ونه قسماً ځای په ځای شوي.
- » له دي وروسته چې ونه ځای په ځای شوه پس ونه د اوبه شيندونکي پواسطه او د طبيعي باران پواسطه اوبه کيدلی شي.
- له دي وروسته چې خاوره وچه شي پس خاوره په هغې اندازې اوبه کړي ترڅو چې يو يا اضافه له يو اينچ نه اوبه خاوري ته داخلي شي.
- له گل ورکولو نه مخکې اوبه کول او د گل ورکولو په جريان کي اوبه ورکول د ميوي د بنکاره کيدو په وخت کي مهم دي، په لويو باغونو کي ليمويي ونو د اوبو کولو لپاره د (irrigation system) څخه استفاده صورت نيسي.

— سره يا کود ورکول د ليمويي ونو په کيفيت او حاصل ورکولو کي ډير اهميت لري

- همدا چي جوانه په پراخيدو پيل کوي سره ورکول بايد پيل شي.
- خاوره تل ازماينيت کړئ ترڅو چي معلومه شي چي کوم مواد يي کم دي.
- د لومړي کال په جريان کي په هرو شپږو اونيو د نمو کي يو ځلي سره چي د 8-8-8 بيلانس ولري ورکړئ.
- هرڅومره چي ونه ډير عمر لرونکي وي په هماغې اندازي سره سري ورکولو ته زياته اړتيا لري.

• هرزه گياوي چي له ځوانو ونو سره سيالي کوي لري کرل شي.

– د وني په چارچاپيره ټولي هرزه گياوي د څو فوتو په اندازه لري کري.

– هر څومره چي ونه نمو کوي په هماغي اندازه سره له گياوو نه خالي زون ته پراخوالی ورکوي.

– په ليمويي ونو کي ملچ کول نه سپارښت کيږي، دا ځکه چي ملچ د ورسټيدو سبب کيږي.

– **نوت: پوښښ mulch** (پاني، خشاک او نور چي د گياه د ساقې په شاوخوا کي پيري کيږي ترڅو چي يخ يي وه وهي رطوبت له لاسه ورنه کري).

● که چیر ونه کرل شوي وي او مخکې يي په لوښي کي نمو کړي وي (containerized) بايد چي د درستي نمو لپاره يي ښاخونه پري شي.

– که چیر ليمويي ونه لوڅي ريښي ولري پس د هغي د ښاخ پري کولو په برخه کي دي خاص پاملرنه صورت ونيسي.

» د ښاخونو لپاره بايد د دار بست قوي سيستم جوړ شي او هغه جواني چي د وني لاندې (waterspouts) يا ښاخونو لاندې نمو کوي پري کرل شي.

— دحرارت درجه پرته له شک نه د لیمویی ونو (young citrus trees) په ژوند باندې ډیر تاثیر لري.

» لیمویی ونې د حاره او نیمه حاره منطقو ونې دي پس یخه هوا او یخونه ددي سبب کیري چي د میوي کیفیت یې خراب کړي یا یې بنکته راوړي یا یې بیخي له منځه یوسي.

» د لیمویی ځوانو ونو لپاره د ساتنې غوره لاره د خاوري بانک (soil bank) دی.

» د خاوري بانک (soil bank) د خاوري له یوه عادي خرپشتي نه عبارت دی ترڅو تر ممکنه حده د لیمویی ځوانې ونې په چاپیره ډیری کړل شي. خرپشته یا ډیری باید کم تر کمه د بست (scaffold) تر لومړی لرگی پور جوړ شي.

» په هغه صورت کي چي یخبندان رامنځته کیري دوني پورتنی قسمت له منځه ځي په دي حالت کي کم تر کمه د ونې تنه او د بست (scaffold) لرگی لومړی بناخ په امن کي پاتي کیري.

» مخکي له دي څخه چي ونه بانک بندي شي بايد د وني تنه په حشره وژونکو (insecticide) سره معامله شي.

» هر کله چي د خاوري ډيري له وني نه لري شو بايد له اختياط نه کار واخستل شي ترڅو چي د ځواني وني پوستکي ضرر ونه گوري دا ځکه چي دا ضرر د مختلفو ناروغيو د منځته راتلو سبب کيږي.

» د ډيري جوړل وخت غواړي او اضافي خاوري ته اړتيا لري چي البته په لويو باغونو کي د تطبيق وړ نه وي.

» په هغه صورت کي چي د حرارت درجه د يخبندان په اندازي سره يي توقع نه کيږي له څو حفاظتي تدبيرونو څخه کار نه اخستل کيږي.

• وروسته له دي څخه چي ونه خښه شوه، نو وروسته
مرحله د پاکيفيته ميوي په لاس راوړل دي.

— اوبه د هريو نبات په نمو کي ډير زيات اهميت لري، خصوصاً
د ليمويي ونو په برخه کي.

• ليمويي ونې بايد د نمو په فصل کي کم تر کمه پنځه سانتي متره اوبه
په يوه اونۍ کي په لاس راوړي.

• د نمو د فصل په پای کي يا د حاصل اخستلو وخت ته نژدې يوازي
۲،۵ سانتي متره اوپه په يوه اونۍ کي اړيتا ورته ليدل کيږي.

• د اوبو اندازه او مقدار همدارنگه د خاوري نوعې سره ارتباط لري.

— شگلني خاوري معمولاً زياتو اوبو ته اړتيا لري، په داسې حال کي چي کلی
خاوري د نسبتاً طولاني مودې لپاره اوبه په خپل ځان (hold water) کي
ساتي.

— هغه وني چي د ميوي ورکولو مرحلې ته رسيدلي وي نو نايټروجن ته په زياتي اندازې سره اړتيا لري، ولي نه ډير زيات حُکله چي ډير زيات نايټروجن د دي سبب کيږي ترڅو چي ونه بناخ او پاني په بي دريغه ډول توليد کړي او په ميوو باندي منفي اثر و غورځوي.

— که چيري په سره کي د نايټروجن فيصدي له ۱۵ فيصدو نه کمه وي تقريباً ۰،۴۵ کيلوگرامه نايټروجن په هر ۲،۵۴ سانتي متره قطر د وني تنې لپاره په يوه کال کي استعماليږي.

— که چيري بي فيصدي له ۲۰ فيصدو نه زياته وي پس ۰،۳۴ کيلو گرامه يا له دي نه کمه د هر ۲،۵۴ سانتي متر قطر لرونکي وني لپاره په يوه کال کي استعمال کړئ.

— سره يا کود په کال کي يو حُل استعماليدلی شي، يوازي د جواني له خلاصيدو نه مخکي.

» د سري يا کود استعمال څو حُلې هم صورت نيولی شي، مثلاً يو وار د جواني د خلاصيدو په وخت کي يو حُل د ميوي د بنکاره کيدو په وخت کي او يو حُل د حاصل اخستلو وخت ته نژدې.

● ليمويي وني بناخ
پري کولو ته اړتيا نه
لري.

— هغه بناخونه چي
ضرر مند شوي او
ناروغه وي لري يي
کړئ.

- اکثره ليمويي ونې (citrus trees) د يخبندان په وړاندې ډيري حساسي دي په هغه صورت کي چي د يخبندان توقع کيري پس د ونې ساتنه ضروري ده.
- يو ميتود چي د ونې لاندې د ټولو گياوو لري کول او د ټولي ځمکې اوبه کول د يخبندان مخکې صورت نيسي.
- » مرطوبه ځمکه او لوڅه ځمکه نسبت وچي او د هرزه گياوو پواسطه پوښل شوي ځمکې ته غوره حرارت جذبوي.
- » دا پروسيجر مرسته کوي ترڅو چي شعاعوي حرارت توليد کړي او دځنيو ونو د يخبندان نه مخنيوی وکړي.

» بله طریقه داسې ده چې ونه د کم وزنه کمپلي پواسطه
یا هم د پلاستیک پواسطه پوښل کيږي.

» که چیري احياناً داسې تصميم ولری چې کمپل
مرطوبه کړی پس اطمینان حاصل کړی چې د کمپلي
وزن د ونې د ښاخونو د ماتیدو سبب نه شي.

» که چیري له پلاستیک نه کار اخستل کيږي پس
پلاستیک دي د ورځي له مخې لری کړی شي ترڅو
چې د حد زیات حرارت مخنیوی وشي او ونه له منځه
لاړه نه شي.

» دا ټول تدابیر باید په ماسپینين کي د ورځي له خوا
عملي کړل شي.

» انتقالی حرارت (گاز، اشتهوپ او نور) یو بله
لاره ده .

» د انتقال وړ حرارت د ونې لاندې یا د ونې په
منځ کې کافي حرارت منځته راوړي او له
یخبندان نه مخنیوی کوي.

» دا میتود د فوق العاده زیاتو مصارفو لپاره اړتیا
لري لکه تیل، گاز او نور.

- » د ليمويي ميوو په ډيرو لويو باغونو کي ډير عام ميتود شامل دي د اوبو په سيستم او گرد شيندونکي باندې.
- » گردپاش يا سم پاشونکي (Sprayers) له پورته لوري په ونه باندې اوبه شيندي.
- » دا ميتود بايد مخکي له دي څخه چي د حرارت درجه منفي دوه درجو د سانتي گريد ته لاړه شي په کار يوړل شي .
- » گرد پاش بايد چي په دوامداره توگه په کار يوړل شي تر دي چي د حرارت درجه په مصون شکل سره د يخبندان له نقطې نه پورته لاړه شي.
- » دا کرنلاره د دي سبب کيږي ترڅو چي په بناخونو باندې يا هم په کوچنيو اندامونو باندې (limbs) يخ کوم چي تشکيل شوي دي مات شي.
- » دا کرنلاره همدارنگه د ځمکي د بي حده اشباع (excess saturation) سبب کيږي او هم په باغ کي د دهکانانو د تيريدو په برخه کي ستونزی را ولاړوي.

• د ونو حاصل ورکول له نژدې څخه څارني او کتنې ته اړتيا لري.

- ليمويي ونې (Citrus trees) د دوهم کال په جريان کې ميوه توليدوي، اما عموماً دا ونې تر دريم کال پورې ميوه نه توليدوي. « پرته له شکه په هره اندازه چې د ونې جسم او سايز لوي شوي وي، په هماغې اندازې سره د توليد سطحه يې زياتوالی پيدا کوي.
- ليمويي ونې معمولاً څلور يا پنځه ځلي په يوه کال کې په جوش او هيجان (flushes) راځي چې دواړه جوش او خروش کې گل توليد او ميوه بنکاره کوي.
- ليمو (lemons) او کشمشک (limes) مستثنی دي چې کولی شي تقريباً په ټول کال کې گل ورکړي او ميوه بنکاره کړي .

» د ليمويي ميوو عامي وني له دري مختلفو مرحلو د ميوو تولو
څخه تيريري.

» لومړۍ مرحله له اويا نه تر اتيا فيصدو د گل له لويدلو نه
عبارت ده وروسته له غوټۍ کولو څخه وي.

» دوهمه لويدنه يا توليد هرکله چي ميوه خپلي اندازې ته
ورسيږي له هغې نه څو هفتي وروسته واقع کيږي.

» د توليدني دريمه مرحله د نمو د فصل په لومړيو کي واقع
کيږي، چي په دي مرحله کي ميوه نسبتاً لويه تقريباً د گلف
توپ (golf ball) په اندازه وي.

» مالټه يا نوم لرونکي (Navel oranges) نارنج د اوږي په
منځنيو او د اوږي په اخرو کي يو ځل بيا هم توليدنه کوي.

» د ليمويي ميوو توليد يو نورمال امر دی چي له هغې نه
مخنيوی نه شی کيدلی

» د نیمه تل شنو ونو (semi-everbearing) په استثنا د لیمویی ونو اکثره نوعي د منی په فصل کي پوځوالی ته رسیري، په شمول د زیر پررنگ (mandarins)، تانجلو (tangelos)، دارابي (grapefruit) او اکثره نارنجان.

» د لیمویی ونو د ټولو میوو د شیري کیفیت د فصل په جریان او د هغې په موسم کي ښه کیري، پس په هره اندازه چي چي دا میوه په ونه باندي باقي پاتي شي په هماغې اندازې سره يي د عصاري کیفیت ښه کیري.

» لیمویی میوي عموماً په ونه کي ښه زیرمه کیدلی شي اګر چي یوه اندازه میوه له ونې څخه توئیري ولي دا کار د دي سبب کیري ترڅو چي د متباقي میوي اندازه او سایز لوی شي.

» ښايي چي ځني وختونه لیمویی میوي د ونې په پورتنی برخه کي وچي شي چي داسې میوي دا قبلوي چي لري کرل شي.

بیا کتنه / لنڊیز

- د لیمویی میوو (citrus fruits) د تاریخچې او نوعو په برخه کې بحث وکړئ.
- د لیمویی میوو تولید په نړیواله سطحه تشریح او روښانه کړئ.
- د لیمویی نباتاتو نوعي معلومي او مشخصي کړئ.
- د لیمویی ونو ځای په ځای کول.
- د لیمویی ونو څارنه او ساتنه (citrus).